

Бахур Олександр Валерійович,
доктор філософії в галузі права
старший викладач кафедри
господарського та адміністративного права
Донецького національного університету імені Василя Стуса,
адвокат
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5725-5210>

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ДОВКІЛЛЯ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті здійснено науково-правовий аналіз реформування державної системи моніторингу довкілля в Україні в умовах сучасних екологічних викликів та євроінтеграційних процесів. Досліджено стан нормативно-правового регулювання, а також проблеми і перспективи реформування державної системи моніторингу довкілля в Україні. Зазначено, що реформування державної системи моніторингу довкілля в Україні є важливим та об'єктивно необхідним етапом удосконалення механізмів забезпечення охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і гарантування екологічної безпеки в умовах реалізації концепції сталого розвитку.

Наголошено, що на сучасному етапі державна система моніторингу довкілля в Україні перебуває у процесі реформування.

Здійснено аналіз екологічного законодавства України та визначено основні зміни у правовому регулюванні, запроваджені в межах реформування державної системи моніторингу довкілля. Встановлено, що вагомим кроком у цьому напрямі стало прийняття Закону України від 20.03.2023 № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля», а також низки підзаконних нормативно-правових актів.

Акцентовано на тому, що у процесі реалізації реформи державної системи моніторингу довкілля необхідно враховувати низку ключових аспектів. Насамперед йдеться про забезпечення інформаційних потреб державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та належне інформування суспільства про стан довкілля. Важливим є також забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських і міжнародних організацій обґрунтованою, об'єктивною та достовірною інформацією щодо стану довкілля, що є необхідною передумовою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Досліджено зміни до екологічного законодавства щодо правового регулювання функціонування державної системи моніторингу довкілля. Проаналізовано законодавчі норми, спрямовані на вдосконалення правового регулювання інформації про стан довкілля та механізмів забезпечення доступу до неї.

Ключові слова: державна система моніторингу довкілля, екологічний моніторинг, екологічна інформація, охорона навколишнього природного середовища, екологічна безпека, правове регулювання.

Постановка проблеми. Сучасний стан навколишнього природного середовища в Україні характеризується значним зростанням антропогенного навантаження, виснаженням природних ресурсів, накопиченням відходів, негативними наслідками зміни клімату, а також масштабними екологічними ризиками, спричиненими воєнною агресією. Сукупність зазначених чинників становить загрозу стабільності функціонування природних екосистем, здоров'ю населення та екологічній безпеці держави, що зумовлює необхідність підвищення ефективності державної політики у сфері охорони довкілля та управління природними ресурсами.

Одним із ключових складників такого управління є система моніторингу навколишнього природного середовища, яка забезпечує збір, обробку та аналіз інформації про стан довкілля, фактори впливу на нього та потенційні екологічні ризики. Саме результати екологічного моніторингу становлять інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, запобігання екологічним правопорушенням та забезпечення реалізації екологічних прав громадян.

Водночас державна система моніторингу довкілля в Україні перебуває на етапі реформування. Необхідність її модернізації обумовлена низкою економічних, організаційних, технічних, кадрових та правових проблем, зокрема недосконалістю нормативно-правового регулювання, недостатньою узгодженістю між суб'єктами моніторингу, потребою у впровадженні сучасних методів і технологій спостереження та підвищенні рівня професійної підготовки фахівців. Важливим напрямом реформування є також адаптація національного законодавства у сфері моніторингу довкілля до стандартів і вимог Європейського Союзу.

У зв'язку з цим дослідження правових та організаційних засад функціонування державної системи моніторингу довкілля, визначення основних проблем її розвитку та шляхів удосконалення набуває особливої наукової і практичної значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики означених питань займалась значна кількість вчених з різних галузей науки, зокрема Г. В. Анісімова, А. П. Гетьман, М. В. Краснова, Ю. А. Краснова, С. В. Шапапова, О. Г. Васенко, А. А. Карлюк, О. В. Черба та інші. В їх наукових працях розглянуто теоретичні та практичні аспекти правового регулювання екологічного моніторингу, визначено його місце у системі державного управління у сфері охорони довкілля, а також окреслено проблеми функціонування відповідної системи в Україні.

Метою статті є комплексний аналіз правових та організаційних засад функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища в Україні, а також виявлення основних проблем її правового регулювання та практичної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Формування сучасної державної системи моніторингу довкілля безпосередньо пов'язане зі становленням національного екологічного законодавства та запровадженням правових механізмів забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Важливим етапом у цьому процесі стало прийняття Закону України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ «Про охорону навколишнього природного середовища», який заклав правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь [1].

Зокрема, відповідно до статті 22 зазначеного Закону з метою забезпечення збору, обробки, збереження та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Україні створюється система державного моніторингу навколишнього природного середовища. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, іншими спеціально уповноваженими державними органами, а також підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища.

У юридичній науці поняття моніторингу довкілля (екологічного моніторингу) розглядається як важливий елемент системи державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Зокрема, С. В. Шарапова визначає моніторинг довкілля як врегульовану законодавством наукову, інформаційно-аналітичну систему, що дає змогу визначити і прогнозувати зміни стану довкілля, контролювати та управляти ними.

На думку науковиці, одним з основних завдань екологічного моніторингу можна виділити своєчасне виявлення, оцінювання та опрацювання на цій основі рекомендацій та прогнозування дій щодо попередження й усунення негативних процесів, які відбуваються в навколишньому природному середовищі. Система моніторингу довкілля спрямована на: (а) підвищення рівня вивчення і знань про екологічний стан довкілля; (б) підвищення оперативності та якості інформаційного обслуговування користувачів на всіх рівнях; (в) підвищення якості обґрунтування природоохоронних заходів та ефективності їх здійснення; (г) сприяння розвитку міжнародного співробітництва у галузі охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки [2, с. 78–79].

Моніторинг довкілля в сучасному розумінні можна розглядати як аналітично-інформаційну систему, яка охоплює такі основні напрями: 1) спостереження за станом довкілля і за факторами, які впливають на окремі елементи довкілля; 2) оцінювання та аналіз фактичного стану всіх складових довкілля; 3) прогнозу-

вання стану довкілля і оцінювання цього стану; 4) забезпечення науково-інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень [3, с. 13–14].

Порядок здійснення державного моніторингу навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів України. Основні організаційні та правові засади функціонування відповідної системи закріплені у Положенні про державну систему моніторингу довкілля, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 [4]. Відповідно до зазначеного нормативно-правового акта, державна система моніторингу довкілля визначається як система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки. Система моніторингу є частиною національної інформаційної інфраструктури, сумісної з аналогічними системами інших країн.

З огляду на це Положення система моніторингу спрямована на: підвищення рівня вивчення і знань про екологічний стан довкілля; підвищення оперативності та якості інформаційного обслуговування користувачів на всіх рівнях; підвищення якості обґрунтування природоохоронних заходів та ефективності їх здійснення; сприяння розвитку міжнародного співробітництва у галузі охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Водночас у сучасних умовах відбувається поступове оновлення нормативно-правової бази, що регулює функціонування державної системи моніторингу довкілля. Суттєві зміни у цій сфері пов'язані з прийняттям Закону України від 20.03.2023 № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» [5].

Також законодавець передбачив відтермінування набрання чинності окремими положеннями зазначеного Закону. Відповідні норми почнуть діяти через шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”» від 24.02.2022 [6]. Одночасно з набранням чинності цим Законом застосовуватимуться й положення підзаконних нормативно-правових актів, зокрема постанови Кабінету Міністрів України від 13.06.2024 № 684, якою затверджено Порядок функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем [7].

Прийняття Закону України від 20.03.2023 № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу дов-

кілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» стало важливим етапом реформування національної нормативно-правової бази у сфері екологічного моніторингу. Його положення спрямовані на вдосконалення правових засад організації та функціонування державної системи моніторингу довкілля, підвищення ефективності збору та оброблення екологічної інформації, а також забезпечення належного інформаційного супроводу процесу прийняття управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища. До того ж зазначені законодавчі зміни мають на меті гармонізацію національного законодавства з європейськими підходами у сфері управління екологічною інформацією та розвитку сучасної системи екологічного моніторингу.

Зазначеним Законом внесено зміни до низки нормативно-правових актів України, зокрема до базового Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а також до інших актів екологічного законодавства. Серед ключових нововведень Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» треба виокремити законодавче закріплення поняття державної системи моніторингу довкілля, підсистем, які вона включає, рівнів і режимів її функціонування.

Україна, відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» № 832-XIV від 06.07.1999 [8], є стороною зазначеної Конвенції протягом 24 років. А з 2020 року Україна стала стороною Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів.

Яскравим прикладом розробки, впровадження та експлуатації автоматизованих інформаційних систем у сфері захисту довкілля є Єдина екологічна платформа «ЕкоСистема». Положення про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема» затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 № 1065 [9]. Її держателем є Мінекономіки, що здійснює методичне та методологічне забезпечення функціонування та, окрім того, забезпечує захист інформації в ЕкоСистемі та контроль за ним відповідно до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». Важливим інформаційним джерелом щодо водних ресурсів є Геопортал «Водні ресурси України» Держводагентства (тимчасово недоступний у зв'язку з військовою ситуацією в Україні). Зазначені автоматизовані інформаційні системи, окрім низки інших завдань, слугують цілям централізації збору даних та інформації та запобігання дублювання, синергії та відстеження непотрібного перевантаження даними.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері

довкілля», № 2973-IX від 20.03.2023, ввів як обов'язкову норму використання сучасних інформаційних технологій, зокрема автоматизовані інформаційні системи, як у сфері використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів так і інших підсистемах державної системи моніторингу довкілля. Він також вимагає забезпечення технологічної сумісності та інформаційної взаємодії автоматизованих інформаційних системи у сфері використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів з Єдиною екологічною платформою «ЕкоСистема».

Сьогодні поширеною є практика подання електронних звернень із використанням засобів «ЕкоЗагроза», у яких фіксуються факти заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації та якими ініціюється проведення огляду (обстеження) місця заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу. Такий підхід знаходить своє відображення у судовій практиці, зокрема у рішеннях Вінницького окружного адміністративного суду від 17.04.2026 у справі № 120/15722/24 [10], Харківського окружного адміністративного суду від 15.04.2026 у справі № 520/10087/25 [11], Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 10.10.2024 у справі № 743/1244/24 [12], Господарського суду Рівненської області від 24.02.2025 у справі № 918/1165/24 [13], Львівського окружного адміністративного суду від 23.05.2025 у справі № 380/16031/24 [14].

Такі зміни спрямовані на формування цілісної та ефективної системи спостереження за станом навколишнього природного середовища, що має забезпечувати отримання достовірної екологічної інформації, необхідної для здійснення державного управління у сфері охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки.

Зміни щодо функціонування державної системи моніторингу довкілля внесено також до Земельного кодексу України. Зокрема, частину п'яту статті 19-1 викладено у новій редакції (яка набере чинності у визначеному законодавством порядку) [15]. Відповідно до оновлених положень передбачено, що моніторинг земель і ґрунтів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, та іншими суб'єктами, на яких законом покладено повноваження зі здійснення моніторингу земель і ґрунтів, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Аналіз змісту зазначеної норми свідчить про чітке визначення кола суб'єктів, уповноважених на здійснення відповідних функцій, покликане усунути наявні раніше проблеми, пов'язані з розпорошенням повноважень між різними органами виконавчої влади, що нерідко призводило до дублювання їх діяльності. Водночас концентрація відповідних повноважень сприятиме підвищенню ефек-

тивності організації моніторингових спостережень, забезпеченню узгодженості дій уповноважених органів, а також формуванню єдиної інформаційної бази даних щодо стану земель і ґрунтів. Це створює передумови для більш об'єктивного порівняння отриманих даних, їх системного аналізу та прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень у сфері використання та охорони земель.

У процесі реформування законодавства, що визначає засади та механізм організації та функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем, було прийнято й низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на деталізацію відповідних законодавчих положень.

Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.2024 № 684 затверджено «Деякі питання функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем», постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2024 № 815 – Порядок інформаційної взаємодії між автоматизованими інформаційними системами органів державної влади та загальнодержавною екологічною автоматизованою інформаційно-аналітичною системою забезпечення прийняття управлінських рішень і доступу до екологічної інформації [16]. До того ж наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 23.12.2024 № 1720 затверджено Порядок створення регіональних центрів моніторингу довкілля [17] тощо.

Окрему групу актів становлять постанови Кабінету Міністрів України, якими затверджено порядки організації та здійснення моніторингу окремих підсистем державної системи моніторингу довкілля, зокрема моніторингу біологічного та ландшафтного різноманіття, геологічного середовища, земель і ґрунтів тощо.

Отже, ключовим завданням реформування державної системи екологічного моніторингу є формування ефективної та сучасної системи моніторингу довкілля, здатної забезпечувати інформаційні потреби державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. У зв'язку з цим передбачається внесення відповідних змін до низки законодавчих актів України з метою удосконалення правового регулювання організації та функціонування державної системи моніторингу довкілля.

Метою реформування державної системи екологічного моніторингу виступає можливість отримання достовірних і співставних даних та інформації про стан довкілля для прийняття управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища, для оперативного реагування та запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та екологічного характеру. Забезпечення вільного доступу до екологічної інформації громадськості та впровадження її обміну та взаємодії з системами держав-членів ЄС.

Наявна система моніторингу довкілля не може повною мірою забезпечити вирішення основних проблем у сфері охорони навколишнього природного сере-

довища, зокрема: неефективна взаємодія галузевих складників системи моніторингу довкілля; відсутність оперативного реагування на виникнення, попередження та мінімізацію ризиків пов'язаних із забрудненням довкілля та його шкідливим впливом на здоров'я людини; недостатня реалізація права доступу до екологічної інформації; відсутня взаємодія державної системи моніторингу довкілля України з аналогічними системами держав-членів ЄС [18].

У процесі реалізації реформи державної системи моніторингу довкілля необхідно враховувати низку ключових аспектів. Насамперед йдеться про забезпечення інформаційних потреб державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та належне інформування суспільства про стан довкілля. Важливим є також забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських і міжнародних організацій обґрунтованою, об'єктивною та достовірною інформацією щодо стану довкілля, що є необхідною передумовою для прийняття ефективних управлінських рішень.

До того ж удосконалення системи моніторингу має сприяти підвищенню ефективності державного управління у сфері охорони довкілля, забезпеченню раціонального використання природних ресурсів, а також створенню умов для своєчасного прогнозування змін стану навколишнього природного середовища. Важливе значення має і забезпечення оперативного реагування центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування у разі виникнення надзвичайних екологічних ситуацій або загрози їх настання, а також здійснення належного контролю за їх розвитком і ліквідацією наслідків.

Водночас одним із ключових чинників успішної реалізації відповідної реформи є своєчасне набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля». Запровадження його положень має важливе значення для формування ефективної, прозорої та відкритої системи моніторингу довкілля, що відповідатиме сучасним вимогам екологічного управління та міжнародним стандартам у сфері доступу до екологічної інформації.

Висновки. Отже, реформування державної системи моніторингу довкілля в Україні є важливим і об'єктивно необхідним етапом удосконалення механізмів забезпечення охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та гарантування екологічної безпеки в умовах реалізації концепції сталого розвитку. Вагомим кроком у цьому напрямі стало прийняття Закону України від 20.03.2023 № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля», а також низки нормативно-правових актів.

Водночас прийняття відповідних нормативно-правових актів, хоча й становить важливий етап реформування, саме по собі не забезпечує повноцінного функціонування державної системи моніторингу довкілля. Ефективна реалізація її завдань потребує належного матеріально-технічного забезпечення, впровадження сучасних технологій і технічних засобів, а також наявності кваліфікованих фахівців, що зумовлює необхідність належного та стабільного фінансування.

З метою підвищення ефективності функціонування державної системи моніторингу довкілля доцільним є вдосконалення нормативно-правового регулювання у цій сфері, зокрема шляхом подальшої гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу. Важливого значення також набуває модернізація матеріально-технічної бази системи моніторингу, впровадження сучасних інформаційних та цифрових технологій збору й оброблення екологічних даних. Необхідним є забезпечення належного фінансування відповідних заходів, посилення міжвідомчої взаємодії між суб'єктами моніторингу, а також розвиток кадрового потенціалу у сфері екологічного моніторингу. Реалізація зазначених напрямів сприятиме формуванню ефективної та інтегрованої державної системи моніторингу довкілля, здатної забезпечити своєчасне отримання достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища та підвищити якість управлінських рішень у сфері охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення 25.04.2026).
2. Шарапова С. В. Правові засади екологічного моніторингу. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.
3. Моніторинг довкілля: підручник за ред. В. М. Боголюбова, Т. А. Сафронова. Стереотип. вид. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 530 с.
4. Положення про державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 року № 391. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.04.2026).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля: Закон України від 20 березня 2023 р. № 2973-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 63. Ст. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2973-20#Text> (дата звернення 25.04.2026).
6. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення 25.04.2026).
7. Деякі питання функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2024 р. № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-п#Text> (дата звернення 25.04.2026).
8. Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Закон

України від 06.07.1999 № 832-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-14#Text> (дата звернення 25.04.2026).

9. Положення про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 № 1065. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.04.2026).
10. Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 17 квітня 2026 р. у справі № 120/15722/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135851530> (дата звернення: 27.04.2026).
11. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 15 квітня 2026 р. у справі № 520/10087/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135703136> (дата звернення: 26.04.2026).
12. Рішення Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 10 жовтня 2024 р. у справі № 743/1244/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122228195> (дата звернення: 04.04.2026).
13. Рішення Господарського суду Рівненської області від 24 лютого 2025 р. у справі № 918/1165/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125525628> (дата звернення: 04.04.2026).
14. Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 23 травня 2025 р. у справі № 380/16031/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127621319> (дата звернення: 04.04.2026).
15. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 25.04.2026).
16. Порядок інформаційної взаємодії між автоматизованими інформаційними системами органів державної влади та загальнодержавною екологічною автоматизованою інформаційно-аналітичною системою забезпечення прийняття управлінських рішень та доступу до екологічної інформації та її мережі: постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2024 р. № 815. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2024-п#Text> (дата звернення 25.04.2026).
17. Порядок створення регіональних центрів моніторингу довкілля: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 23 грудня 2024 р. № 1720. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0156-25#Text> (дата звернення 25.04.2026).
18. Комплексний моніторинг довкілля. Інформація з вебсайта Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/reformy/kompleksnyj-monitoryng-dovkillya/> (дата звернення 25.04.2026).

Oleksandr Bakhur. Reforming the State Environmental Monitoring System as a Component of Ensuring the Environmental Security of the State

The article provides a scientific and legal analysis of the reform of the state environmental monitoring system in Ukraine in the context of contemporary environmental challenges and European integration processes. The study examines the current state of regulatory and legal framework, as well as the problems and prospects for reforming the state environmental monitoring system in Ukraine. It is noted that the reform of the state environmental monitoring system in Ukraine is an important and objectively necessary stage in improving the mechanisms for ensuring environmental protection, the rational use of natural resources, and the guarantee of environmental safety within the framework of the implementation of the concept of sustainable development.

It is emphasized that at the present stage the state environmental monitoring system in Ukraine is undergoing a process of reform.

An analysis of the environmental legislation of Ukraine has been carried out and the main changes in legal regulation introduced within the framework of the reform of the state environmental monitoring system have been identified. It has been established that a significant step in this direction was the adoption of the Law of Ukraine of March 20, 2023 № 2973-IX “On

Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the State Environmental Monitoring System, Information on the State of the Environment (Environmental Information), and Information Support for Environmental Governance”, as well as a number of subordinate regulatory legal acts.

Attention is focused on the fact that in the process of implementing the reform of the state environmental monitoring system a number of key aspects should be taken into account. First of all, this concerns meeting the information needs of public administration in the field of environmental protection and ensuring proper public awareness of the state of the environment. It is also important to provide public authorities, local self-government bodies, public and international organizations with well-founded, objective and reliable information on the state of the environment, which is a necessary prerequisite for making effective managerial decisions.

The changes to environmental legislation concerning the legal regulation of the functioning of the state environmental monitoring system have been examined. Legislative provisions aimed at improving the legal regulation of information on the state of the environment and the mechanisms for ensuring access to such information have been analyzed.

Keywords: *state environmental monitoring system, environmental monitoring, environmental information, environmental protection, environmental safety, legal regulation.*

*Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026 р.
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.03.2026 р.*